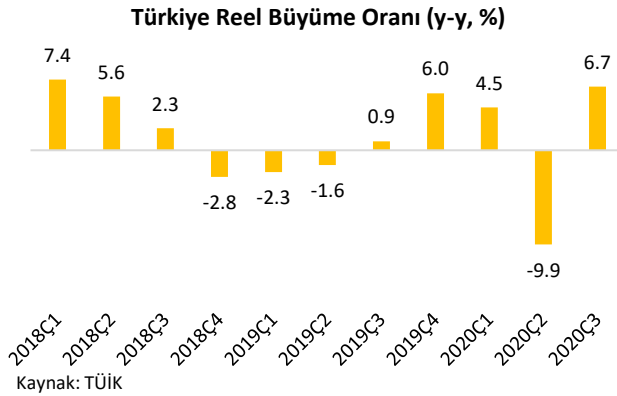

2020 yılında neler yaşandı?

2020 yılı, sağlık kriziyle başlayan ekonomik krizle devam eden küresel çapta oldukça zorlu bir yıl oldu. Çin'de ortaya çıkan ve hızla dünyaya yayılan yeni tip koronavirüs (kovid-19) salgını, 2019 yılına hâkim olan ticaret savaşlarını da Brexit'i de geride bırakarak küresel piyasaların gündemine oturdu. Ülkeler, salgınla mücadele etmek amacıyla bir taraftan sosyal kısıtlamaları uygulamaya geçirirken bir taraftan da ekonomik tedbirler aldı. Mart ayında 67 ülke merkez bankası Kovid-19 salgınının ekonomiyi olumsuz etkilemesi nedeniyle faiz indiriminin yanı sıra varlık alımı uygulamasına gitti. ABD, Kanada, İngiltere, Şili gibi bazı merkez bankaları olağanüstü toplantılarla birlikte birden fazla faiz indirimi yaptı. Yurtiçinde de salgın ile mücadele etmek amacıyla çeşitli ekonomik ve sosyal önlemler alınırken, salgının makroekonomik veriler üzerinde etkisini gösterdiği bir yıl oldu. Bu haftaki raporumuzda, 2020 yılında yurtiçi ve küresel piyasalara hâkim olan önemli gelişmeleri ele alacağız.

Türkiye ekonomisi, yılın ilk yarısında yaşanan sert düşüşün ardından toparlandı.

2019 yılının ikinci yarısında yaşanan pozitif büyümenin ardından Türkiye ekonomisi 2020 yılının ilk çeyreğinde geçen yılın aynı çeyreğine göre baz etkisinin ve stokların katkısıyla pozitif büyüme ile başladı. Mart ayından itibaren neredeyse tüm dünyada etkileri görülmeye başlayan koronavirüs salgınının ekonomi üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiler nedeniyle ikinci çeyrekte büyüme oranı sert düşüş gösterdi. Azalan dış talebin etkisi sonucu ihracatın ithalattan daha sert gerilemesiyle net ihracatta yaşanan ciddi düşüş ikinci çeyrekteki daralmada belirleyici faktör

oldu. Salgın nedeniyle uygulamaya geçirilen kısıtlamaların gevşetilmesi ve Haziran ayında başlayan normalleşme sonucunda Türkiye ekonomisi yılın üçüncü çeyreğinde toparlanarak yeniden pozitif büyüme kaydetti. İkinci çeyrekte yaşanan sert daralmanın ardından teşviklerle birlikte iç talepte yaşanan hızlı artış üçüncü çeyrekte Türkiye ekonomisinin piyasa beklentisinin üzerinde büyümesinde etkili oldu. Yılın son çeyreğinde ekonomik aktivitede beklenen hızlı yavaşlamanın negatife geçmemesi hâlinde Türkiye ekonomisinin 2020 yılını pozitif bir büyüme ile kapatabileceği bekleniyor.

Uluslararası kuruluşlar Türkiye'nin 2021 yılına ilişkin büyüme beklentilerini güncelledi.

	OECD			IMF			Dünya Bankası
	GSYH (%)	İşsizlik (%)	TÜFE (%)	GSYH (%)	İşsizlik (%)	TÜFE (%)	GSYH (%)
Türkiye	2.92	14.78	11.87	5.0	12.5	12.0	5.0

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch, Türkiye'nin kredi notunu teyit etti.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings, 21 Şubat'ta yayımladığı değerlendirme ile Türkiye'nin 'BB-' olan kredi notunu ve 'Durağan' olan görünümü değiştirmede. Fitch, Türkiye'nin büyüme beklentisini bir önceki tahmine göre 0.8 puan artırarak %3.9'a çıkardı. Fitch Ratings, Ağustos ayındaki güncellemesinde ise, Türkiye'nin BB- seviyesindeki kredi notunu teyit etti, görünümünü ise döviz rezervlerinin tükenmesi, para politikasının zayıf itibarı, negatif reel faiz oranları ve güçlü kredi büyümesinin katkısıyla artan yüksek cari açığın dış finansman risklerini artırması nedeniyle "durağan"dan "negatif"e çevirdi.

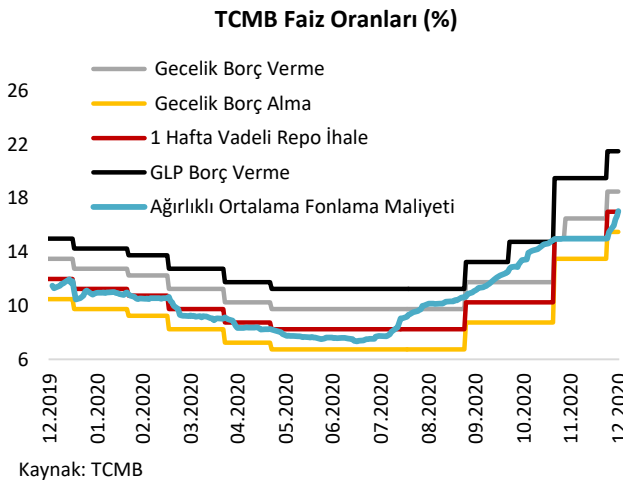
S&P, Türkiye'nin kredi notunu teyit etti.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu S&P, Mayıs ayındaki değerlendirmesinde Türkiye'nin uzun vadeli döviz cinsinden kredi notunu "B+" ve uzun vadeli yerel para birimi cinsinden kredi notunu "BB-" olarak belirledi. Temmuz ayındaki değerlendirmesinde ise Türkiye'nin not görünümünü değiştirmede ve durağan olarak belirledi. Ekonomik büyümenin yılın ikinci yarısında toparlanacağını bekleyen kuruluş, Türkiye'nin yıllık reel büyüme tahminini %3.3 daralma olarak belirledi.

Moody's, Türkiye'nin kredi notunu düşürdü.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, Türkiye'nin kredi notunu takvim dışı gelen değerlendirmeyle Eylül ayında, 'B1'den yatırım yapılabilir seviyenin 5 kademe altı olan 'B2'ye indirdi. Bu değerlendirmeye gerekçe olarak dış kırılganlığın bir ödemeler dengesi kriziyle sonuçlanması olasılığının artması, kredi görünümüne dair risklerin artarken, ülkenin kurumlarının sorunların etkili bir şekilde çözümü konusunda isteksiz olması ve uzun yıllardır kredi gücü kaynağı olan mali tamponların tükenmesi olarak gösterildi. Not görünümü "negatif" olarak bırakıldı. Olumsuz görünümün sürdürülmesinin, mali ölçütlerin önümüzdeki yıllarda şu anda tahmin edilenden daha hızlı bir şekilde bozulabileceği görüşünü yansıttığı kaydedildi.

TCMB yılın son aylarında faiz artırım ve sadeleşme adımları attı.

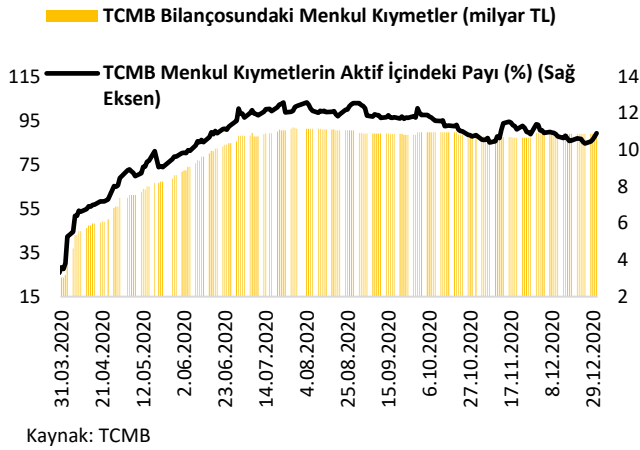

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), yılın ilk dört ayında koronavirüs salgını nedeniyle küresel büyümede zayıflamanın derinleştiği, gelişmiş ve gelişmekte olan merkez bankalarının genişleyici yönde adımlarının devam ettiği gerekçesiyle faiz indirimine gitti. 2020 yılının ortasında ise TCMB, enflasyon görünümündeki yükselişin etkisiyle faiz indirimlerine ara verdi. Ağustos ayında da politika faizinde değişikliğe gitmeyen TCMB, likidite sıkılaştırıcı adımlar attı. İlk olarak Ağustos başı itibarıyla iktisadi faaliyetlerdeki normalleşme süreciyle birlikte, hedefli ilave likidite imkânlarının kademeli olarak azaltılacağı duyuruldu. Ardından 10 Ağustos 2020 tarihinden geçerli olmak üzere piyasa yapıcı

bankalara Açık Piyasa İşlemleri çerçevesinde tanınan likidite imkân limitleri yarıya düşürüldü, 12 Ağustos 2020 tarihinden geçerli olmak üzere ise piyasa yapıcı bankalara Açık Piyasa İşlemleri çerçevesinde tanınan imkân limitleri sıfırlandı. Eylül ayına gelindiğinde, enflasyon beklentilerinin kontrol altına alınması ve enflasyona yönelik risklerin sınırlandırılması için Ağustos ayından itibaren atılan sıkılaştırma adımlarının güçlendirilmesinin gerektiği belirtilerek faiz artırım kararı alındı. Ekim ayında TCMB'nin faiz artırımına devam etmesi beklenirken, sürpriz bir şekilde politika faizini sabit bırakarak, likidite tedbirlerinin sürdürülmesine karar verildiği belirtildi.

TCMB, yeni başkan Naci Ağbal'ın ilk toplantısının gerçekleştirildiği Kasım ayında, piyasa beklentisine paralel olarak son iki yılın en sert faiz artışını gerçekleştirdi ve politika faiz oranını 475 baz puanlık artışla %10.25'ten %15'e yükseltti. TCMB, tüm fonlamanın bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı üzerinden yapılmasına karar vererek, para politikasında sadeleşmeye geçti. Yılın son ayındaki 200 baz puanlık faiz artırımını güçlü bir sıkılaştırma olarak adlandıran TCMB, enflasyon görünümüne dair risklerin bertaraf edilmesi, enflasyon beklentilerinin kontrol altına alınması ve dezenflasyon sürecinin en kısa sürede yeniden tesisi için, 2021 yılsonu tahmin hedefini de göz önünde bulundurarak bu kararı aldığını belirtti.

TCMB, bankaların fonlama ihtiyacını azaltmak için tahvil alımlarını artırarak piyasaya likidite sağladı.

Koronavirüs etkilerini sınırlamak için tahvil alımlarını artıracaklarını açıklayan TCMB'nin Nisan ayının başından sonuna dek alımları piyasa değeri olarak 32.3 milyar TL 'ye ulaştı. Bu alımın 15.6 milyar TL'sini İşsizlik Sigortası Fonu'ndaki Hazine tahvilleri kaynaklı, Piyasa Yapıcı bankalar aracılığıyla yapılan alımlar oluşturdu. TCMB, 2019 sonundaki tahvil portföyünü 19 milyar TL'den bilançosunun %5'ine yani yaklaşık 32-33 milyar TL'ye çıkaracaktı. Ancak koronavirüs sonrası alımların önden yüklemeli gerçekleştireceğini açıklayan banka, %5 limitini yükseltebileceğini ve işsizlik fonu kaynaklı tahvil alımlarının limitlere dâhil edilmeyeceğini belirtti.

Böylece TCMB bilançosundaki menkul kıymetlerin aktifler içindeki payı yılbaşındaki %3 seviyelerinden Ağustos ayında %12.6'ya kadar yükseldikten sonra yılsonunda %10.9 seviyesine geriledi.

TCMB, zorunlu karşılık uygulamasında sadeleşmeye gitti.

Yabancı Para Zorunlu Karşılık Oranları (%)			
Mevduat ve Katılım Fonu (Yurt dışı bankalar mevduatı/katılım fonu ve kıymetli maden depo hesapları hariç)	Eski Oranlar		Yeni Oranlar
- Vadesiz, ihbarlı, 1 aya kadar, 3 aya kadar, 6 aya kadar ve 1 yıla kadar vadeli	22	17*	19
- 1 yıl ve 1 yıldan uzun vadeli	18	13*	13
Kıymetli Maden Depo Hesapları			
- Vadesiz, ihbarlı, 1 aya kadar, 3 aya kadar, 6 aya kadar ve 1 yıla kadar vadeli	22	22*	22
- 1 yıl ve 1 yıldan uzun vadeli	18	18*	18
Müstakrizlerin Fonları	22	17*	19
Diğer Yükümlülükler (Yurt dışı bankalar mevduatı/katılım fonu dahil)			
- 1 yıla kadar (1 yıl dâhil) vadeli	24	21*	21
- 2 yıla kadar (2 yıl dâhil) vadeli	19	16*	16
- 3 yıla kadar (3 yıl dâhil) vadeli	14	11*	11
- 5 yıla kadar (5 yıl dâhil) vadeli	10	7*	7
- 5 yıldan uzun vadeli	8	5*	5

*Reel kredi büyüme oranlarını karşılayan bankalar için

TL Zorunlu Karşılık Oranları (%)			
Mevduat ve Katılım Fonu (Yurt dışı bankalar mevduatı/katılım fonu hariç)	Eski Oranlar		Yeni Oranlar
- Vadesiz, ihbarlı, 1 aya ve 3 aya kadar (1 ay ve 3 ay dâhil) vadeli	7	4*	6
- 6 aya kadar (6 ay dâhil) vadeli	4	4*	4
- 1 yıla kadar vadeli	2	2*	2
- 1 yıl ve daha uzun vadeli	1	1*	1
Müstakrizlerin Fonları	7	4*	6
Diğer Yükümlülükler (Yurt dışı bankalar mevduatı/katılım fonu dahil)			
- 1 yıla kadar (1 yıl dâhil) vadeli	7	4*	6
- 3 yıla kadar (3 yıl dâhil) vadeli	3.5	3.5*	3.5
- 3 yıldan uzun vadeli	1	1*	1

*Reel kredi büyüme oranlarını karşılayan bankalar için

TCMB'nin zorunlu karşılık sisteminin sadeleşmesi kararı kapsamında;

- Reel kredi büyümesine göre farklılaşan zorunlu karşılık ve faiz/nema oranları uygulamasının kaldırılmasına (uygulama Ağustos 2019'da başlamıştı),
- Zorunlu karşılık ve faiz/nema oranlarının tüm sektör için aynı oranlar üzerinden uygulanmasına,
- Türk lirası cinsinden zorunlu karşılıklara ödenen faiz/nema oranının tüm sektör için %12 olarak uygulanmasına,
- ABD doları cinsinden mevduat/katılım fonu yükümlülükleri için tesis edilen zorunlu karşılıklara %1.25 olarak uygulanan komisyon oranının %0 olarak belirlenmesine karar verildi.
- Yapılan değişikliklerle, rezerv opsiyon kullanım oranlarının aynı seviyede kalması halinde, sistemin zorunlu karşılık tesislerinin yaklaşık 12.3 milyar Türk lirası ve 5.7 milyar ABD doları karşılığı döviz ve altın cinsinden artması öngörülmüyor.
- Faiz/nema ve komisyon oranlarında yapılan değişiklikler sonucunda aracılık maliyetlerinin azalacağı ifade edildi.
- Faiz/nema ve komisyon oranlarında yapılan değişiklikler, 27 Kasım 2020 tesis tarihinden; Türk lirası ve yabancı para zorunlu karşılık oranlarına ilişkin değişiklikler ise tesisi 25 Aralık 2020 tarihinde başlayacak olan 11 Aralık 2020 tarihli yükümlülük döneminden itibaren geçerli olacak.

TCMB, haftalık swap faizi uygulamasını düzenledi.

TCMB, 25 Aralık tarihinde haftalık swap işlemlerinde kullanılan TL faizini %15'ten %17'ye yükseltti. Ağustos ayında swap faizi %9.75 seviyesinde bulunurken geçtiğimiz aylar içerisinde kademeli şekilde artırılarak 20 Kasım itibariyle %15 seviyesine çıkarılmıştı.

TCMB '2021 Para ve Kur Politikası' metninin sunumu gerçekleştirildi.

2016'dan bu yana ilk defa Para Politikası metninin sunumu TCMB Başkanı tarafından canlı olarak yapıldı. TCMB Başkanı Naci Ağbal, 16 Aralık'ta gerçekleştirdiği 2021 yılı para ve kur politikası metnine ilişkin sunumunda, sıkı para politikası ve enflasyonla mücadele vurgusu yaptı. Fiyat istikrarının ekonomik istikrarın ön koşulu olduğunu ifade ederken, TCMB'nin temel politika aracının bir haftalık repo faiz oranı olacağını yineledi. Bankalara sağlanan swap imkanının kademeli olarak azaltılabileceğini, kurların serbest piyasa koşullarında arz ve talebe göre oluşacağını söyledi. TCMB'nin kurların yönünü belirleme amaçlı döviz alım ve satımı yapmayacağını ancak aşırı dalgalanma halinde döviz piyasasına alım ve satım yönlü müdahale söz konusu olacağını belirtti. Para politikasının etkinliği ve finansal istikrar açısından döviz rezervlerini güçlendirmeyi amaçladıklarını ve rezerv biriktirmeye yönelik araçların uygun bir şekilde kullanılacağını vurguladı. 2021 yılı sonu için %9.4 enflasyon hedefine ulaşma kararlılığı içinde olduğunu ekledi. TCMB'nin, önümüzdeki dönemde her bakımdan yapmış olduğu faaliyetlerle ilgili daha şeffaf, öngörülebilir olacağını belirtti.

BDDK swap limitlerinde değişikliğe gitti, SYR hesaplamasında esneklik sağladı.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) 12 Nisan'da, Kovid-19 salgını nedeniyle küresel piyasalardaki dengesizlikler ve risklerin artmış olması nedeniyle, söz konusu risklerin yönetilmesi ve finansal istikrarın korunmasına yönelik olarak atılan adımların ve alınan tedbirlerin etkinliğini artırmak amacıyla swap limitlerinde değişikliğe gitti. BDDK, Türk bankalarının döviz satım - TL alım yönünde gerçekleştirecekleri para swapı, forward, opsiyon ve diğer türev işlemlerin toplam büyüklüğünün özkaynaklara oranını %10 düzeyinden %1'e indirdi. Vadeye göre farklılaştırma uygulamasından vazgeçildi. Var olan kontratların bozulması veya

vadesinin uzatılması ise BDDK onayına bağlandı. BDDK ayrıca Türk bankalarının döviz alım - TL satım yönündeki kontratların büyüklüğünün özkaynaklara olan oranı %10 seviyesinden, vadesine 7 gün kalanlar için %1'e, 30 gün kalanlar için %2'ye indirdi. Vadesine 1 yıl kalan işlemler için ise %10 sınırı korundu. 17 Nisan'da yayımladığı açıklama ile BDDK, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik kapsamında bankaların merkezi yönetiminden olan ve yabancı para cinsinden düzenlenen alacaklarına, kredi riskine esas tutar hesaplamasında sıfır risk ağırlığı uygulanabileceğini bildirdi.

BDDK, bankaları kredi vermeye yönelten yeni bir düzenlemeye gitti sonrasında ise söz konusu uygulamayı kaldırdı.

BDDK, 18 Nisan'da covid-19 salgını nedeniyle yaşanan sürecin ekonomiye, piyasaya, üretime ve istihdama olumsuz etkisini mümkün olan en az seviyeye indirmek ve bankaların ellerinde bulundurduğu kaynakların en etkin şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla, yeni bir düzenleme yaptı. Buna göre Mayıs ayından itibaren bankaların haftalık bazda aktif rasyolarını hesaplamasına ve aktif rasyosunun her ay sonu itibarıyla, o aya ilişkin aylık ortalamasının mevduat bankaları için %100'ün, katılım bankaları için %80'in altına düşmemesine karar verildi. Bu oranın mevduat bankaları için %100'ün, katılım bankaları için %80'in altına inmesi durumunda, bu oranın altında kalan bankalara formüle aykırılık oluşturan tutarın %5'ine kadar ceza kesileceği ve bu cezanın 500 bin TL'den az olamayacağı açıklandı. Ağustos ayında mevduat bankaları için %100'den %95'e, katılım bankaları için ise %80'den %75'e düşürülen oran, Eylül ayında mevduat bankaları için %95'ten %90'a, katılım bankaları için %75'ten %70'e indirildi. BDDK, Kasım ayında ise aktif rasyosu hesaplamasını kaldırma kararı aldı. Mayıs ayından beri uygulamada olan aktif rasyosunun 31 Aralık tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılması yönünde karar alındı. Aktif rasyosu düzenlemesi ile Covid-19 salgınının etkilenen ekonomiyi desteklemek amacıyla bankaların daha çok kredi vermeye yönlendirilmesi amaçlanıyordu.

BDDK, yurtdışında yerleşik finansal kuruluşlara ilişkin yeni bir düzenlemeye gitti.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından Mayıs ayında alınan kararla, bankaların yurt dışında yerleşik finansal kuruluşlara yapacakları TL plasmanlar, TL depo, TL repo ve TL kredilerin toplamının bankaların en son hesapladıkları yasal öz kaynaklarının %0.5'i ile sınırlandırıldı. Söz konusu oran, günlük olarak solo bazda hesaplanacak, mevcut aşımalar giderilinceye kadar yeni bir işlem yapılmayacak ve bu mahiyetteki vadesi gelen işlemler yenilenmeyecek olarak açıklanmıştı. Düzenleme, reel sektör ve vatandaşların finansman ihtiyaçlarının karşılanmasında TL kaynakların yurt içinde daha verimli değerlendirilmesine yönelik yapıldı. Düzenlemenin, Covid-19 salgınıyla ilgili olarak ortaya çıkan olağanüstü koşullar ortadan kalkıncaya kadar uygulanacağı belirtildi. Temmuz ayında ise normalleşme adımları kapsamında yurt dışı yerleşiklerin TL erişimini sınırlayan düzenlemelerde esneklik sağlandığı duyuruldu.

BDDK bazı sektörlerde taksit sayısını artırırken, kredi kartı taksit sayılarını güncelledi.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından 18 Haziran tarihinde alınan kararla yurt içi havayolları, seyahat acenteleri ve konaklama harcamalarında kredi kartı taksit süresi 12 aydan 18 aya çıkarıldı. Fiyatı 3.500 TL'nin üstünde olan cep telefonu satışlarında üç ay, video, kamera ve ses sistemi gibi elektronik eşya ve tablet bilgisayar satışları ile fiyatı 3.500 TL'nin üstünde olan televizyon satışlarında altı ay olarak düzenlenen kredi taksitlerinde herhangi bir değişiklik yapılmadı.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 18 Aralık tarihinde kredi kartında taksit sayısının; basılı ve külçe halinde olmayan kuyumla ilgili harcamalarda 8 aydan 6 aya, fiyatı 3.500 TL'ye kadar olan televizyon alımları hariç elektronik eşya alımlarında 6 aydan 4 aya, mobilya ve elektrikli eşya alımlarında 18 aydan 12 aya indirilmesine karar verdi.

Ekonomi yönetiminde bazı değişiklikler yapıldı.

7 Kasım'da yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla Naci Ağbal Merkez Bankası yeni Başkanı olarak atandı. 10 Kasım tarihinde ise Cumhurbaşkanlığı kararı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı görevine Lütfi Elvan atandı.

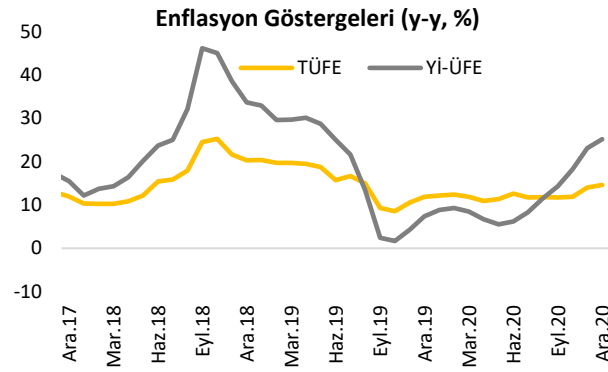
Cumhurbaşkanlığı kararı çerçevesinde, salgın kaynaklı ekonomik bazı uygulamalar hayata geçirildi.

Cumhurbaşkanlığı kararı ile Sosyal Koruma Kalkanı kapsamında 26 Mart 2020'de başlatılan kısa çalışma ödeneğinin süresi yıl içinde yapılan düzenlemelerle 28 Şubat 2021 tarihine kadar uzatıldı.

Mayıs ayında alınan kararlar işyeri kiralama, yolcu taşımacılığı, küçük ev aletleri bakım onarımı, sanatsal kültürel faaliyetler, düğün-nikah organizasyonu, konut temizlik bakım onarımı, otomotiv bisiklet tamiri, kuru temizleme, terzi gibi esnaf hizmetlerinde katma değer vergisi (KDV) %18'den %8'e, yeme-içme, sinema, tiyatro müze ve konaklama alanlarında ise %8'den %1'e indirildi. İndirimler 2020 sonuna kadar geçerli olacağı, ayrıca %20 olarak uygulanan iş yeri kira stopajları da yılsonuna kadar %10 olarak uygulanacağı belirtildi. 23 Aralık'ta, Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararına göre bu ürün grupları için getirilen katma değer vergisi indirimleri 5 ay uzatıldı ve 31 Aralık tarihine kadar geçerli olacak KDV indirimlerinin 31 Mayıs 2021 tarihine kadar geçerli olmasına karar verildi.

Eylül ayında alınan kararlar, TL mevduatta, döviz ve altın alımında vergiler indirildi. Söz konusu karara göre, mevduat hesaplarından alınan stopaj 6 aya kadar vadeli hesaplarda %15'ten %5'e, 1 yıla kadar vadeli hesaplarda %12'den %3'e, 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %10'dan %0'a indirildi. Söz konusu oranların yılsonuna kadar uygulanacağı belirtildi. Kambiyo muamelelerinde banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) %1'den binde 2'ye indirildi.

Enflasyon, çift haneli seviyelerde seyretti.

Kaynak: TCMB

2019 yılında enflasyon görünümünü baz etkisi belirlemişti. 2019 Eylül ayında tek haneli seviyeye gerileyen enflasyon oranı, 2020 yılına yükselişe başladı. Şubat ayında da yükselişine devam ederek yıllık bazda son altı ayın en yüksek seviyesini gören enflasyon, Mart ve Nisan aylarında baz etkisiyle geriledi. Haziran ayında iç talepteki artışın etkisiyle son on ayın en yüksek seviyesinde gerçekleşti. Temmuz'da manşet enflasyon ve çekirdek enflasyonda görülen olumlu baz etkisi, Yİ-ÜFE'de olumsuz yönde görüldü. Yılın son çeyreğinde yükseliş eğilimini sürdüren enflasyon yılı çift

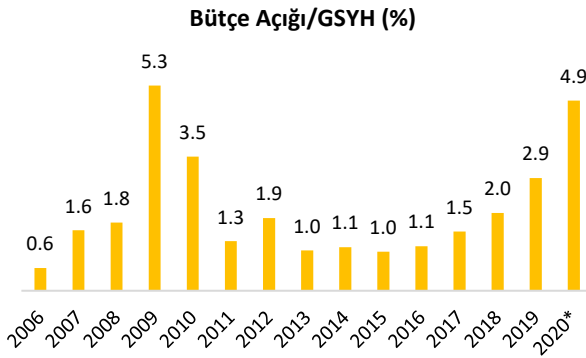
haneyle kapattı. Enflasyondaki artışta kurlarda yılın ortasında yaşanan sert yükselişlerin gecikmeli etkileri ve Yİ-ÜFE'deki yükseliş etkili oldu. Temmuz ayına dek tek haneli seviyelerde seyreden Yİ-ÜFE ise yılın ikinci yarısında çift haneli seviyelere yükseldi ve yılı Mayıs 2019'dan beri görülen en yüksek seviyede kapattı. Çekirdek enflasyondaki yükselişin sürmesi ve Yİ-ÜFE ile manşet enflasyon arasındaki farkın açılması, enflasyonda önümüzdeki dönemde yukarı yönlü baskının devam edeceğini gösteriyor. Enflasyonda yılın ilk dört ayında yükseliş devam ettikten sonra, Mayıs ayından itibaren kademeli bir düşüş başlayabilir.

Cari denge, bu yıl pandemi etkisiyle açık verdi.

2019 yılında yaşanan ekonomik aktivitedeki daralmaya paralel cari işlemler dengesinde belirgin bir toparlanma yaşanmasının ardından 2020 yılının ilk iki ayında aylık bazda açık verildi. Ancak 12 aylık kümülatif toplamda 10 aydır fazla vermeye devam edildi. Diğer aylardan farklı olarak TCMB Ocak ayında ilk defa Uluslararası Hizmet İstatistiklerini (UHTİ) içeren ödemeler dengesi istatistiklerini açıkladı ve söz konusu revizelerle de birlikte cari işlemler dengesi piyasa beklentisinin altında gerçekleşti. Mart ayı cari işlemler açığı, Mayıs 2018 yılından sonraki en yüksek seviyesinde gerçekleşmiş oldu. Cari açıktaki bu artış ekonomik aktiviteden kaynaklı olmakla birlikte rezervlerde yaşanan sert azalış ise salgının etkisinin görüldüğü ilk kalem oldu. Pandemi kaynaklı yansımaların bilanço kalemlerinde görülmeye başladığı Nisan ayında ise cari dengeye pozitif yönlü katkıda bulunan ve 2008 krizinde bile pozitif gerçekleşen hizmet dengesinin ilk defa negatif yönlü gerçekleşmesi en dikkat çekici gelişme oldu. 12 aylık kümülatif toplamda cari işlemler dengesi 11 ayın ardından ilk defa açık verdi.

Nisan, Mayıs, Haziran aylarında negatif gerçekleşen net hizmet gelirleri uluslararası uçuşların başlaması nedeniyle ilk defa Temmuz'da pozitive geçerek sınırlı kalırken, Ağustos ayında belirgin bir yükseliş yaşadı. Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında altın ithalatındaki yavaşlama ile birlikte ihracatın ithalattan daha fazla artış göstermesi dış ticaret açığının daralmasına neden oldu. Mevcut durumda 33.8 milyar dolara yükselen 12 aylık kümülatif cari işlemler açığının, 24.4 milyar dolar olan Yeni Ekonomi Programı (YEP) hedefi üzerinde yukarı yönlü baskı olduğuna işaret ediyor.

Bütçe dengesinde bu yıl, salgın etkisiyle bozulmalar yaşandı.

Kaynak: TCMB

*YEP tahminidir.

2020 yılına henüz salgın etkileri görülmemesi nedeniyle yükselişe başlayan bütçe dengesi, Mart ayından itibaren bozulmalar yaşadı. Koronavirüs vakalarının Mart ayında görülmeye başlamasıyla, ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerinin hafifletilmesi amacıyla alınan önlemlerin uygulamaya konması, doğrudan bütçe rakamları üzerinde etkilerini gösterdi. Alınan tedbirler Nisan ve Mayıs aylarında da sürerken, bu dönemde vergi tahsilatlarının ertelenmesi ve iç talepteki canlılığın azalmasına bağlı olarak vergi gelirlerindeki yükseliş oldukça sınırlı oldu. Vergi gelirlerinin bütçenin en önemli gelir kaynağı olması sebebiyle bu durum, bütçe dengesine olumsuz yansıdı. Aynı dönemde işsizlik sigorta fonu ve sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderleri kaynaklı olarak cari transferlerde artış görüldü. Bütçe dengesindeki bozulmada bir diğer etken ise salgına bağlı olarak dış ticaretteki yavaşlama oldu. Haziran ayına gelindiğinde, bütçe açık vermeye devam etse de normalleşme sürecinin etkisiyle gelirlerde belirgin bir artış yaşandı. Vergi dışı gelirlerde Temmuz ayında TCMB yedek akçesinden yapılan aktarım nedeniyle yaşanan yükselişin bu yıl olmaması nedeniyle azalış yaşanırken, vergi gelirlerindeki artışa rağmen pandemi etkisiyle bütçe, öngörülemeyen zayıf bir performans sergiledi.

Salgın nedeniyle Şubat ayından beri verilen açığın ardından denge, Ağustos ayında fazla verdi. İç talepte toparlanma ve ekonomideki iyileşme ile birlikte vergi gelirleri artarken, faiz giderlerinin azalışı sayesinde bütçe dengesi daha olumlu bir performans sergilemeye başladı. Pandemi normalleşmenin ardından, ikinci dalga etkilerinin görülmeye başlamasıyla Eylül ve Ekim aylarında bütçe dengesi açık verdi. Kasım ayında, iç talebin canlılığını koruması ve kur ve fiyat artışının özellikle tüketim üzerinden alınan vergileri artırması ile fazla verildi. Aralık ayında, uygulamaya geçirilen bazı kısıtlamalar nedeniyle gelirlerde ivme kaybı, giderlerde artış görüleceği için bütçe dengesinde bozulma yaşanabilir. Kasım ayının sonları itibarıyla başlayan kapanmalardan sonra

oluşabilecek bozulmalara karşın bütçe açığı/GSYH oranının 2020 yılı sonunda Yeni Ekonomi Programı'nda açıklanan %4.9 hedef seviyesinin altında bitirmesi bekleniyor.

2020 yılı Çin'de ortaya çıkan koronavirüsün tüm dünyaya yayılmasıyla küresel ekonominin durma noktasına geldiği bir yıl oldu.

Toplam vaka sayısının 85 milyonu aştığı ve 1.8 milyon can kaybına neden olan koronavirüs salgını ile 2020 yılı zorlu koşullarda geçti. Çin'de ortaya çıkan ve hızla yayılan koronavirüsle mücadele etmek için alınan tedbirler, ABD ve Çin arasında süregelen gerilim ve Brexit belirsizlikleri ile küresel ekonomi 2020'de zor bir dönemden geçti. Seyahat kısıtlamaları, iş yerlerinin kapatılması, sokağa çıkma yasağı gibi sebeplerle ülke ekonomileri ağır darbe aldı. 2019 yılını %2.8 büyüme oranı ile tamamlayan dünya ekonomisinin yaşanan olumsuzluklar nedeniyle 2020 yılını %4.4 küçülme ile tamamlaması bekleniyor. Koronavirüs aşısının bulunmasının yarattığı iyimserliğe rağmen, 2021 yılının ilk yarısının da zorlu geçeceği ve 2021'in ikinci yarısından önce pandemi öncesi seviyelerin yakalanamayacağı öngörülüyor.

Dünya Bankası, koronavirüs salgını nedeniyle bu yıl 88 milyon ila 115 milyon insanın aşırı yoksulluğa sürükleneceğini açıkladı. Kovid-19 salgınının özellikle yoksul ülkelerde borç krizini tetikleyebileceği belirtilerek, G-20 liderleri yoksul ülkelerin borç geri ödemelerinin askıya alınması girişiminin en azından 2021 Haziran'a kadar devam edeceğini bildirdi. Koronavirüs krizi sebebiyle özellikle hizmet sektöründeki düşük ücretli işler kaybolurken, varlıklı kesimin çok daha hızlı toparlanması toplumsal sınıflar arasındaki uçurumun daha da açılmasına neden oldu.

2020 yılına koronavirüs ile başlayan dünya, yılı aşı umutları ile bir miktar iyimserlikle sonlandırdı. Kasım ayında netleşen aşı çalışmalarında özellikle Pfizer-BioNTech ve Moderna aşılarında verimlilik oranları %90'ı aştı. İngiltere ve ABD'de hızlı onay süreçleri sonucu başlayan aşılama süreçleri, özellikle Kovid-19 salgını ile büyük kayıplar yaşayan enerji ve hizmet sektörleri için umut kaynağı oldu.

Mart ayında Amerika Merkez Bankası (Fed) iki defa olağanüstü toplanarak 150 baz puanlık faiz indirimine gitti.

2019 yılında ABD Merkez Bankası (Fed) toplam üç faiz indirimine giderek faiz oranlarını %1.50-%1.75 aralığına çekmişti. Dünyada en çok vaka ve ölüm sayısının görüldüğü ülke olan ABD'de 2020 boyunca Fed, ekonomiyi salgından korumak için önemli kararlar aldı. Mart ayında iki olağanüstü toplantı yapan Fed, fonlama faizini %0-0.25 aralığına indirdi. Ayrıca, Fed 700 milyar dolarlık bir genişleme programına başladığını duyurdu. Fed, Nisan ayında da 2.3 trilyon dolara kadar kredi sağlayacak ilave eylem kararı açıklayarak ekonomiye destek verdi. Aralık ayı toplantısında faizleri değiştirmeyen Fed, varlık alımlarının süreceği sözünü verdi. Fed ve Avrupa Merkez Bankası (ECB) likiditeyi korumak amacıyla altı ülke merkez bankası ile swap hatları oluştururken, Fed daha sonra bu sayıyı dokuz merkez bankasına kadar genişletti.

ABD tarihinin en büyük iki teşvik paketi açıklandı.

Koronavirüs nedeniyle ABD'de toplam vaka sayısı yaklaşık 21 milyon olurken toplam can kaybı 352 bine ulaştı. 2019 yılını %2.2 büyüme ile tamamlayan ABD ekonomisinin 2020 yılını %4.3 küçülme ile tamamlaması bekleniyor. ABD ekonomisinde 2021 yılında ise %3.9 büyüme öngörülüyor.

ABD'de salgın öncesi %3.5 ile son 50 yılın en düşük işsizlik oranı yakalanmışken, Mart ve Nisan aylarında 22 milyonu aşkın kişi işini kaybetti. Nisan ayında salgının etkisiyle işsizlik oranı %14.7 ile 1929'da başlayan Büyük Buhran'dan bu yana en yüksek seviyesine çıktı. Mayıs ayı itibarıyla işsizlik oranı tekrar düşüşe geçerek Kasım

ayında %6.7'ye düştü. Şubat-Nisan ayları arasında işini kaybeden 22 milyon çalışanın sadece yarısı yeniden iş bulabildi.

ABD Senatosu ve Trump Yönetimi, koronavirüs salgınının ekonomiye olan etkisini azaltmak için Mart ayında 2.2 trilyon dolarlık koronavirüs yardım paketi açıkladı. Benzeri görülmemiş ekonomik kurtarma paketinin, 2008 ve 2009 yıllarında küresel finansal krizden çıkış için açıklanan kurtarma paketlerinin toplamından büyük olduğu belirtildi. 2020 yılının son ayında, Cumhuriyetçi ve Demokrat Parti arasında uzun zamandır süren müzakerelerin ardından koronavirüs salgınının ekonomik etkilerine yönelik yaklaşık 900 milyar dolarlık yeni bir destek paketinde anlaşmaya varıldı. ABD Başkanı Donald Trump, 892 milyar dolar büyüklüğündeki koronavirüs yardım paketi ile 1.4 trilyon dolar büyüklüğündeki federal hükümet harcama planından oluşan toplam 2.3 trilyon dolar büyüklüğündeki tasarıyı imzalayarak yasalaştırdı. Paket, Mart ayında kabul edilen 2.4 trilyon dolarlık ekonomik yardımın ardından ABD tarihindeki en büyük ikinci teşvik paketi olacak. Böylece milyonlarca Amerikalı'ya işsizlik yardımlarının tekrar verilmesi ve federal devlet kurumlarının kapanmaması sağlanmış olacak.

ABD'de Başkanlık Seçimlerini Demokrat Aday Joe Biden Kazandı.

ABD'de 3 Kasım'da gerçekleştirilen başkanlık seçimleri sonucunda Demokrat aday Joe Biden ABD'nin 46. başkanı seçildi. Donald Trump, önce yenilgiyi kabul etmek istememesine rağmen Biden'ın zaferi kesinleşti. Biden, Obama yönetiminde görev almış ekonomist ve diplomatlardan kurduğu yeni kabinesinde, eski Fed Başkanı Janet Yellen'ı Hazine Bakanlığı'na getirdi. Böylece, ABD ekonomisinde ikinci "Yellen Dönemi" başlamış oldu.

Joe Biden'ın en önemli kararlarından biri Paris İklim Anlaşması'na geri dönmek olacak. ABD Başkanı Donald Trump'ın son eylemlerinden biri ABD'nin 197 ülkenin içinde bulunduğu Paris İklim Anlaşması'ndan çıkan ilk ülke olması oldu. Küresel iklim değişikliği tehdidine karşı 2015 yılında hazırlanan Paris İklim Anlaşması'ndan Trump resmî olarak çekildi. Joe Biden, Paris İklim Anlaşması'na yeniden döneceği sözünü verdi. ABD'nin 2050'ye kadar sıfır karbon salınımlı sürdürülebilir bir ekonomiye geçmesi gerektiğini vurgulayan Biden, temiz enerji ve sürdürülebilir altyapı yatırımları için 2 trilyon dolar harcayacağını kaydetti.

ABD ile Çin arasında "birinci faz" ticaret anlaşması imzalandı.

ABD ile Çin arasında devam eden ticaret geriliminin yumuşatılması için bir adım atılarak Ocak 2020'de ABD ve Çin arasında Faz 1 Ticaret Anlaşması imzalandı. Çin, bu anlaşma uyarınca, önümüzdeki iki yıl içerisinde anlaşma dahilinde en az 200 milyar dolar değerinde Amerikan mal ve hizmeti almayı kabul etti. ABD verilerine göre, Çin 2017'de ticaret savaşı başlamadan önce ABD'den 130 milyar dolar değerinde mal ve 56 milyar dolar değerinde hizmet almıştı. Çin, 2017 yılındaki seviyelere ek olarak 77 milyar dolar değerinde imalat ürününü iki yıl içerisinde almayı da kabul etti. Bu da 2020 yılı için fazladan 32.9 milyar dolar ve 2021 yılı içinse fazladan 44.8 milyar dolara tekabül ediyor. Çin, 2017 seviyelerine ek olarak ABD'den iki yıl içerisinde 37.6 milyar dolar değerinde ek hizmet ürünü almayı da kabul etti. Böylece 2020 yılı için fazladan 12.8 milyar dolar ve 2021 yılı içinse fazladan 25.1 milyar dolarlık hizmet ürünü satın alacak. Buna karşılık ABD, 2019 Eylül ayında koyduğu gümrük vergilerini, 120 milyar dolar değerinde Çin ürünleri listesi için %7.5 düşürecek. ABD'nin 250 milyar dolar değerindeki Çin ürününe koyduğu %25 oranındaki gümrük vergisi ise ilk aşamada değişmeyecek. ABD Hazine Bakanı Steven Mnuchin'in açıklamasına göre bu Faz 2 sürecinde yeniden pazarlık edilebilir.

Salgın sonrası ABD ile Çin arasındaki gerilimler yeniden başladı. ABD, bazı Çinli şirketleri kara listeye alırken, Çin'e karşı son hamlesinde bir grup Çinli yetkiliye yaptırım kararı aldı. Öte yandan, Çin ABD'den ithal bazı ürünlere yönelik gümrük vergisi muafiyetlerini bir yıl uzatacağını açıkladı. Son veriler Çin'in Faz 1 ticaret anlaşması ile taahhüt ettiği ABD mallarında alım hedeflerini yerine getirmediğine işaret etti. Çin Kasım sonu itibarıyla hedeflenen imalat ürünlerinin %54.1'ini, tarım ürünlerinin %52.9'unu ve enerji ürünlerinin sadece %31.1'ini aldı.

Sene başında imzalanan birinci faz anlaşması sonucunda iki ülke arasındaki gerilim azalmış gibi görünse de, yapısal sorunlar aslında çözülemedi. Çin ABD'ye 2020 ve 2021 boyunca 200 milyar dolarlık alım yapacağına sözünü verdi, fakat uzmanlar tarife ve ulusal güvenlik anlaşmazlıklarını ortadan kaldıracak temel adımların atılmadığına dikkat çekti.

Biden yönetiminde iki ülke arasındaki ilişkilerin nasıl şekilleneceği kesin olarak bilinmese de Çin-ABD ilişkilerinde gerilimin azalmasının zaman alacağı ve Biden döneminde iki ülke arasındaki ilişkilerde yapısal değişiklik beklenmediği belirtiliyor. Aralık başında Joe Biden, anlaşmayı iptal etmeyi henüz düşünmediğini ve tarifeleri kaldırmak için adımları hemen atmayacağını açıkladı.

Avrupa'da, koronavirüs salgınında rekor artışlar görülürken birçok ülke kapanmak zorunda kaldı.

Avrupa Kıtası, Kovid-19 krizinden çok ağır şekilde etkilenirken, günlük vaka ve toplam can kayıplarının rekor seviyelere ulaşması sebebiyle zor bir dönemden geçti. Salgını önleyebilmek amacıyla ülkelerin kapanması sonucu başta hizmet sektörü olmak üzere tüm ekonomi olumsuz etkilendi. Bölgenin en büyük ekonomisi olan Almanya'da ekonominin 2020 yılında %5.1 daralması bekleniyor. Almanya'da ve diğer ülkelerde salgına karşı uygulanan kapatmaların ekonomide toparlanmayı geri ittiği, mal ve hizmet üretiminin kriz öncesi seviyelere, 2021 sonundan önce ulaşamayacağı belirtildi. Euro Bölgesi'nin 2020 yılında salgın nedeniyle %8.3 küçülmesi bekleniyor.

Resesyona giren birçok ülke ekonomi destek paketleri açıkladı.

Mart ayında Almanya ekonomiyi ayakta tutmak için 750 milyar euroluk bir kurtarma paketi açıkladı. Buna ek olarak Almanya, Haziran'da 130 milyar euroluk bir teşvik paketi daha açıkladı.

İngiltere hükümeti, Mart ayı ortalarında işletmelere yönelik 350 milyar sterlinlik destek paketi açıkladı. Ayrıca Haziran ayı sonunda, salgın sonrası ekonomik iyileşme için 5 milyar sterlinlik altyapı paketi açıkladı. Başbakan Johnson, İngiltere'de altyapı projelerinin hızlandırılacağını, yeni okul, hastane, konut inşaatı, çevre dostu otobüslere ve internet altyapısına yatırım yapılacağını belirtti.

Fransa ilk etapta 45 milyar euroluk bir ekonomik destek paketi ilan etti. Eylül ayında Fransa hükümeti uzun zamandır beklenen yeni bir teşvik paketi açıkladı. 100 milyar euro olan ve iki yıllık süreye yayılan teşvik paketinin maaş desteklerini, özel sektör için vergi kesintilerini ve çevre projelerinin desteklenmesini içerdiği belirtildi.

Japonya Başbakanı Şinzo Abe, 27 Mayıs'ta 1.1 trilyon dolar (117 trilyon yen) tutarında ikinci ekonomik teşvik paketini açıkladı. Abe, Nisan ayında da 1.1 trilyon dolarlık bir paket açıklamıştı. Böylece toplam desteğin miktarı 2.2 trilyon dolara ulaşarak dünyanın en büyük paketi oldu. Japonya, son olarak Aralık ayında koronavirüsün ekonomik etkilerini azaltmak için 705 milyar dolar (73.6 trilyon yen) değerinde ek mali teşvik paketi açıkladı.

Avrupa Parlamentosu (AP), Avrupa Birliği'nin (AB) toplam 1 trilyon avronun üzerindeki 2021-2027 yılları bütçesini ve 750 milyar avroluk koronavirüs kurtarma paketini onayladı. Açıklanan paketin 390 milyar eurosunun doğrudan hibe, kalanının ise kredi olarak ülkelere verileceği belirtildi.

Avrupa Merkez Bankası salgın nedeniyle darbe alan ekonomiyi toparlamak için yeni tahvil alım programları açıkladı.

2020 yılı Avrupa Merkez Bankası (ECB) için de olağanüstü bir yıl oldu. ECB, 18 Mart tarihinde salgına karşı 750 milyar euroluk ek acil tahvil alım programına (PEPP) başladığını açıkladı. Programın mevcut parasal genişleme çerçevesinde tüm varlıkları içereceğini belirten banka, 30 Nisan'da da yeni bir uzun vadeli pandemi refinansman programına karar verildiğini duyurdu. Aylık 20 milyar avro varlık alımlarının devam edeceğini belirten banka

gerekirse daha fazla tahvil alımına hazır olduklarını bildirdi. Haziran ayında Pandemi Acil Satın Alma Programı'nı (PEPP) 600 milyar euro artıran ECB, programı 2021 Haziran ayına dek uzattığını açıkladı. Aralık ayına dek açıklanan önlemler üzerinden ilerleyen ECB, 10 Aralık toplantısı ile pandemi alım programını 500 milyar euro daha artırarak 1.85 trilyon euroya yükseltti. Programı ise 9 ay daha uzatarak son tarihi Mart 2022 olarak revize etti.

Brexit belirsizliği 2020 yılında son buldu.

2016 yılındaki referandum ile başlayan Brexit süreci 24 Aralık 2020'de tarafların ticaret anlaşmasına varmasıyla birlikte sona erdi. 23 Ocak 2020'de Brexit yasa tasarısı parlamentodan geçerek yasalaştı. 31 Ocak 2020'de İngiltere 1973'ten bu yana üyesi olduğu Avrupa Birliği'nden ayrıldı ve 1 Şubat'ta 31 Aralık 2020'de son bulan 11 aylık geçiş süreci resmi olarak başladı. Mart ayında ticaret görüşmelerine başlayan taraflar Haziran ayında görüşmelerin balıkçılık, ticaretin adil rekabet ortamında gerçekleşmesi, temel hakların korunması ve gelecekteki ilişkilerin yönetimi gibi alanlarda tıkanıp duyuruldu. Ağustos'ta ara verilen ticaret görüşmelerine yeniden başlandı. Ekim ayına gelindiğinde ise AB liderleri, kaydedilen ilerlemenin anlaşmaya varmak için yeterli olmadığını ifade ederek İngiltere'den anlaşmaya varmak için gerekli adımları atmasını istedi. Balıkçılık konusunda erişimin ne sıklıkta yapılacağı, kota sayısı ve hangi gemilerin İngiliz bayrağını taşıyacağı konusunda çözülmesi gereken pek çok sorun, anlaşma sağlanmasını engelliyordu. 23 Aralık'ta Avrupa Birliği ve İngiltere arasında Brexit sonrası bir ticaret anlaşmasının taslak metni üzerinde uzlaşma sağlandığı duyuruldu ve 24 Aralık 2020 tarihinde anlaşma tamamlandı. İngiltere Başbakanı Boris Johnson, tamamlanan anlaşmanın 30 Aralık'ta parlamentoda oylanacağını açıkladı. Parlamento tarafından 30 Aralık'ta oy çoğunluğuyla onaylanan serbest ticaret anlaşması Johnson tarafından imzalandı. Böylece, Haziran 2016'da başlayan ve önemli bir belirsizlik kaynağı olan Brexit süreci Aralık 2020'de son buldu.

2020 yılı düşük faiz ve parasal genişleme yılı oldu.

Koronavirüs krizi nedeniyle ülke ekonomisine destek olmak amacıyla pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülke merkez bankası 2020 yılında faiz indirimine ve parasal genişlemeye gitti.

İngiltere Merkez Bankası (BoE), 200 milyar sterlinlik tahvil alımı ve 330 milyar sterlinlik kredi ve garanti programı açıkladı. Ayrıca, iki olağanüstü toplantıyla faiz oranlarını toplam 65 baz puan indirerek %0.1'e düşürdü.

Avustralya Merkez Bankası, Mart ayı boyunca iki faiz indirimine giderek faizleri %0.25'e çekti ve Fed ile 60 milyar dolarlık swap hattı oluşturdu. Banka, Kasım toplantısında ise faizi %0.1'e indirdi.

Endonezya Merkez Bankası Kasım toplantısında faizi 25 baz puan düşürerek %3.75 ile rekor düşük seviyeye çekti. Hindistan Merkez Bankası Mayıs toplantısında faizleri 40 baz puan düşürerek %4'e çekti. Rusya Merkez Bankası Temmuz toplantısında, politika faizini %4.25'e çekerek tarihi düşük seviyelerine indirdi.

Bitcoin, 2020 yılında yeni rekorlar kırdı.

Bitcoin, 7,500 dolar seviyesinde başladığı 2020 yılını, %310 civarı bir artışla 30,000 dolar seviyesinde yeni bir rekorla sonlandırdı. Geçmişte kaydî (itibarî) para ile ilgili sorgulamalar arttığında, yatırımcılar güvenli liman olarak altına yönelmekteydi. Dijitalleşme sürecinin başlamasıyla yatırımcıların bir kısmının güvenli liman algısının kripto paralara da yöneldiği görüldü. Koronavirüs salgını nedeniyle hükümetlerin art arda mali teşvik paketi açıkladıkları ve para arzını artırdıkları bir dönemde borçlanmalarda rekor düzeyde artış görülürken, bir yandan da merkez bankaları düşük faiz ortamı ve varlık alımlarıyla ekonomiyi destekledi. Bu nedenle yatırımcılar fizikî altına yatırım yaparak kendilerini güvence altına almak ve servetlerinin değerini korumak istedi. Bununla birlikte, dijital devrimin getirmiş olduğu yeni konseptlerle birlikte, özellikle genç yatırımcılar arasında yeni bir güvenli liman olarak görülen kripto paralara olan ilgi hızla arttı. Bitcoin'e atfedilen "sanal altın" özelliği ve çoğaltılabilmesinin sınırlı olması Bitcoin'de yukarı yönlü sert hareketlere neden oldu.

Koronavirüs krizi ve OPEC+ toplantısındaki anlaşmazlık, petrol fiyatlarında tarihî düşüşe neden oldu.

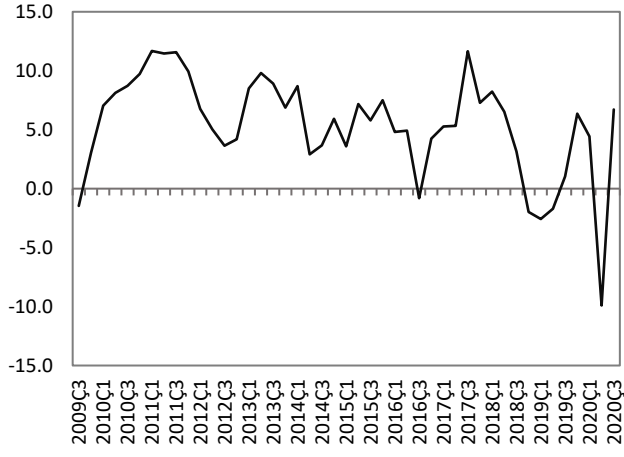
Son beş senedir varil fiyatı ortalama 50 dolar civarında seyreden Brent petrol, koronavirüs salgınına bağlı olarak azalan talep nedeniyle Mart ve Nisan aylarında "son 20 senenin en düşük seviyesine" geriledi. Bununla birlikte, Suudi Arabistan ve Rusya arasında OPEC+ toplantısı sonrasında ortaya çıkan fiyat anlaşmazlığının ardından başlayan fiyat indirimi savaşı da petrol fiyatlarında Körfez Savaşı'ndan bu yana en sert düşüş olan %30 civarı gerileme görülmesine neden oldu. Bu gelişmeler ışığında 2020'de 20 dolara kadar inen Brent petrol, yılı toparlanarak 52 dolar seviyelerinde tamamladı.

TCMB Toplantı Takvimi	TCMB Enflasyon Raporu	TCMB Finansal İstikrar Raporu	Türkiye Büyüme Oranı	Fed Toplantı Takvimi	ECB Toplantı Takvimi
21 Ocak	28 Ocak			26-27 Ocak	21 Ocak
18 Şubat					
18 Mart			1 Mart (2020 4.çeyrek)	16-17 Mart	11 Mart
15 Nisan	29 Nisan			27-28 Nisan	22 Nisan
6 Mayıs		28 Mayıs	31 Mayıs (2021 1.çeyrek)		
17 Haziran				15-16 Haziran	10 Haziran
14 Temmuz	29 Temmuz			27-28 Temmuz	22 Temmuz
12 Ağustos					
23 Eylül			1 Eylül (2021 2.çeyrek)	21-22 Eylül	9 Eylül
21 Ekim	28 Ekim				28 Ekim
18 Kasım		26 Kasım	30 Kasım (2021 3.çeyrek)	2-3 Kasım	
16 Aralık				14-15 Aralık	16 Aralık

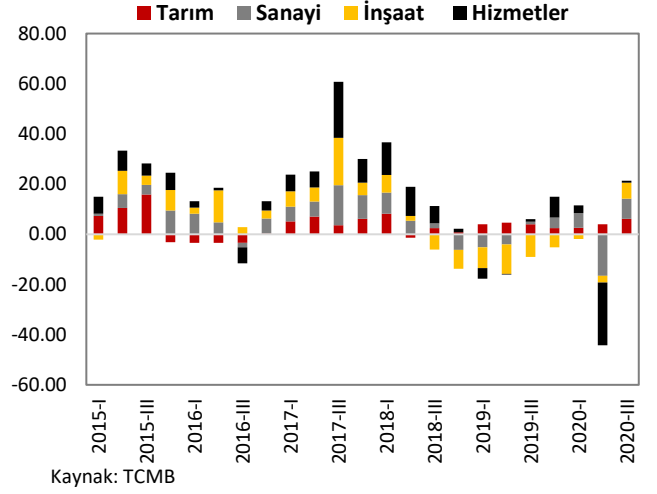
TÜRKİYE

Türkiye Büyüme Oranı

Reel GSYH (y-y, %)

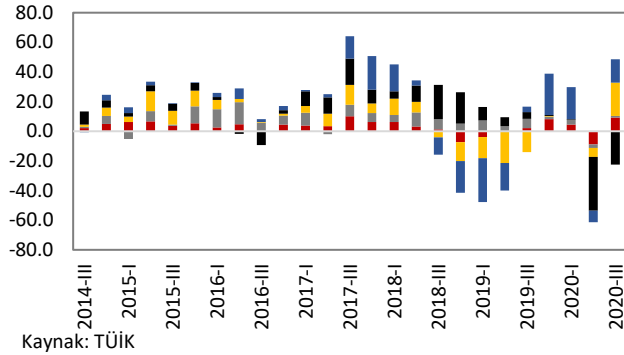

Sektörel Büyüme Hızları (y-y, %)

Harcama Bileşenlerinin Büyüme Hızları (y-y, %)

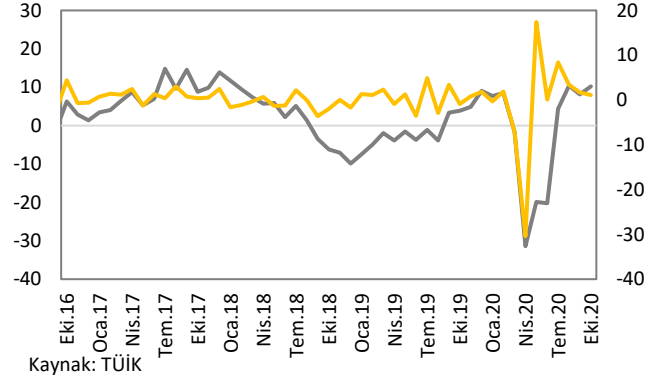
Tüketim Devlet Yatırım İhracat İthalat

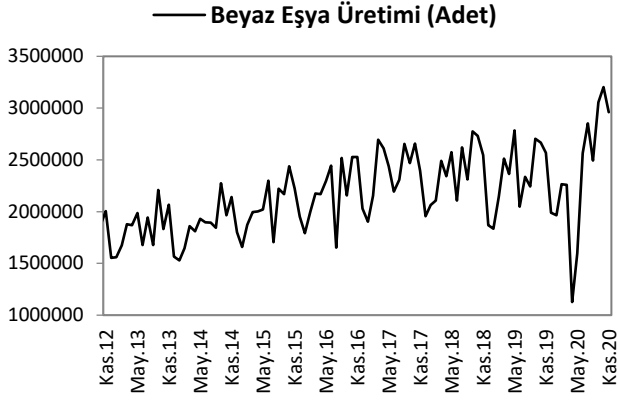
Sanayi Üretim Endeksi

Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (y-y, %)

Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (a-a, %) (Sağ Eksen)

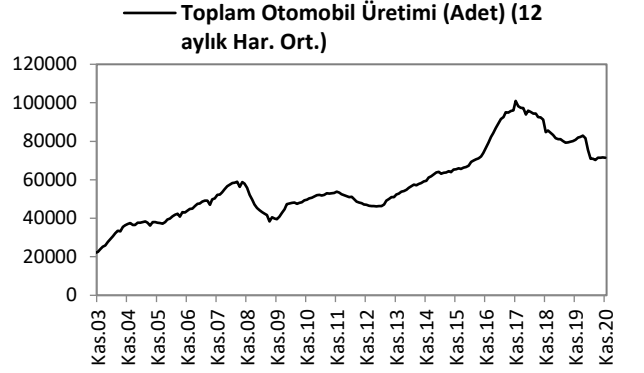

Beyaz Eşya Üretimi

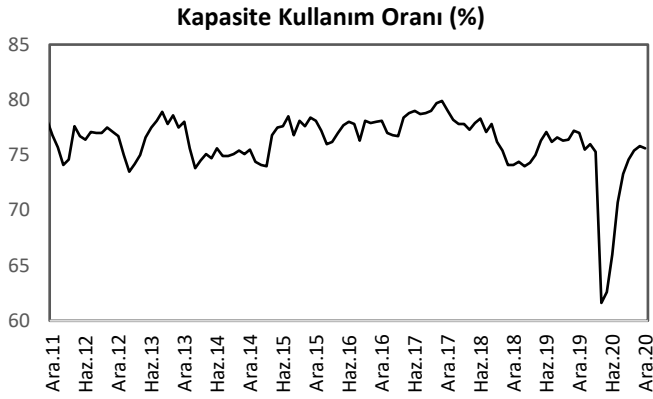
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

Toplam Otomobil Üretimi

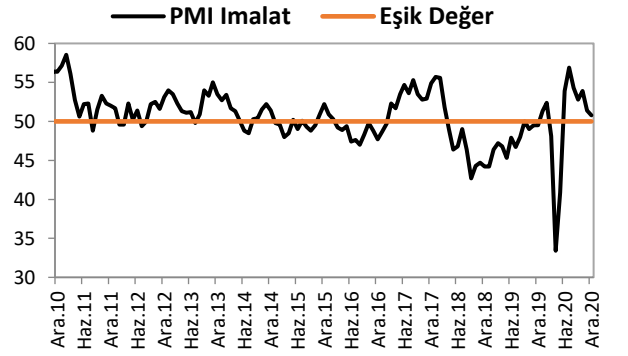
Kaynak: OSD, VakıfBank

Kapasite Kullanım Oranı

Kaynak: TCMB

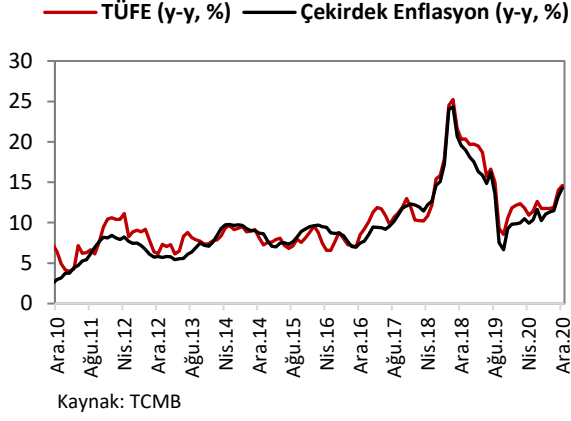
İmalat PMI

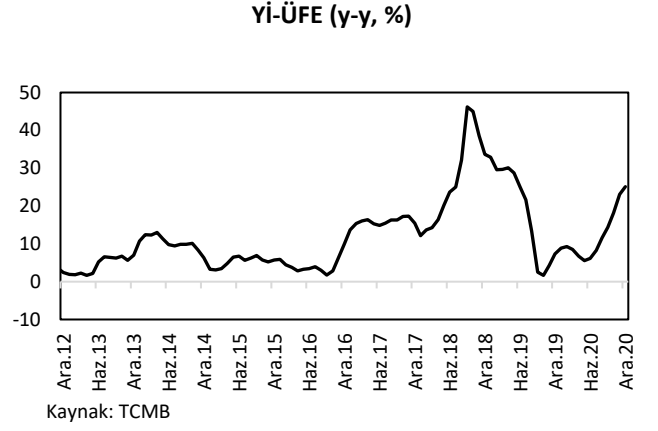
Kaynak: Bloomberg

ENFLASYON GÖSTERGELERİ

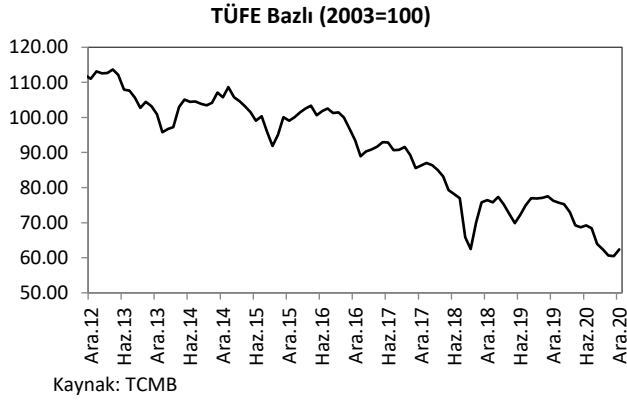
TÜFE ve Çekirdek Enflasyon

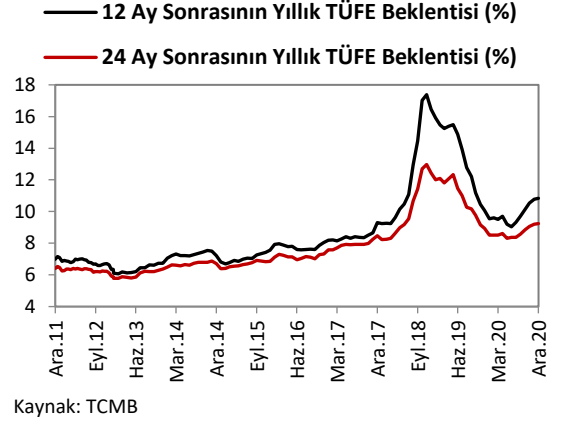
Yİ-ÜFE

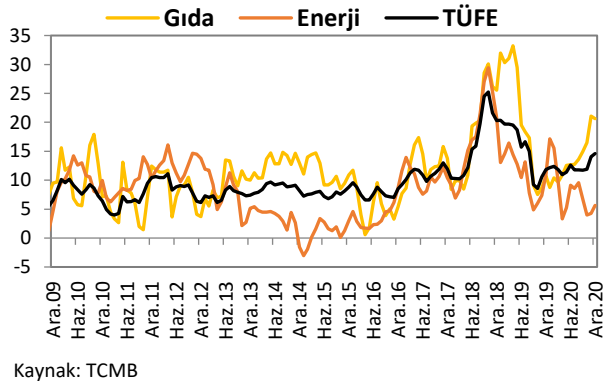
Reel Ektif Döviz Kuru

Enflasyon Beklentileri

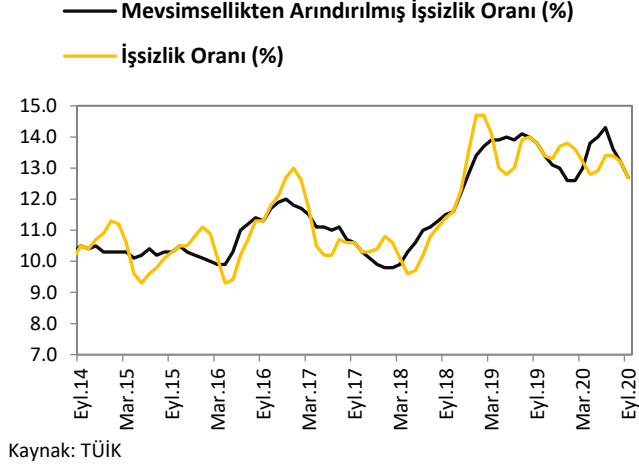

Gıda ve Enerji Enflasyonu (y-y, %)

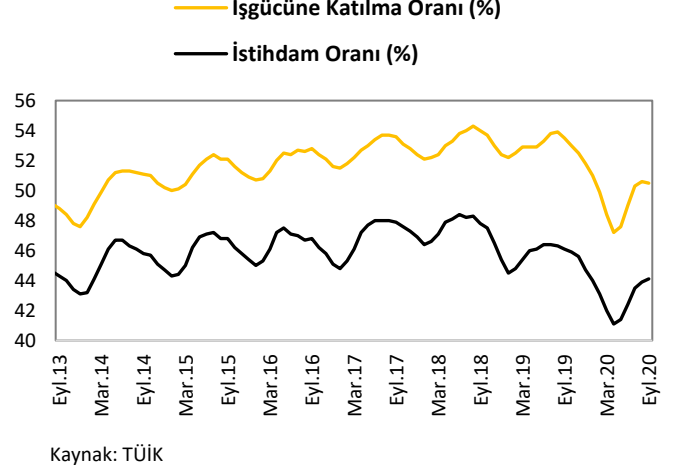

İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

İşsizlik Oranı

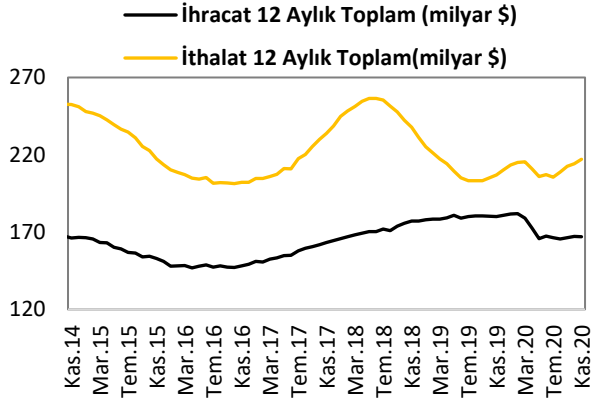

İşgücüne Katılım Oranı

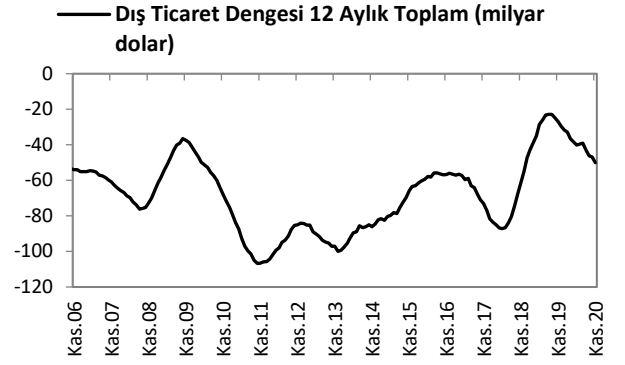
DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ

İthalat-İhracat

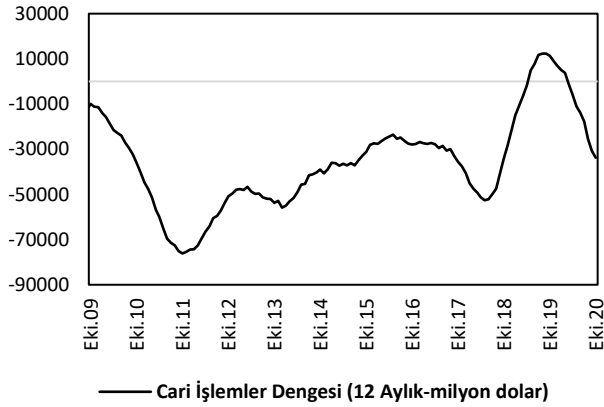
Kaynak: TCMB

Dış Ticaret Dengesi

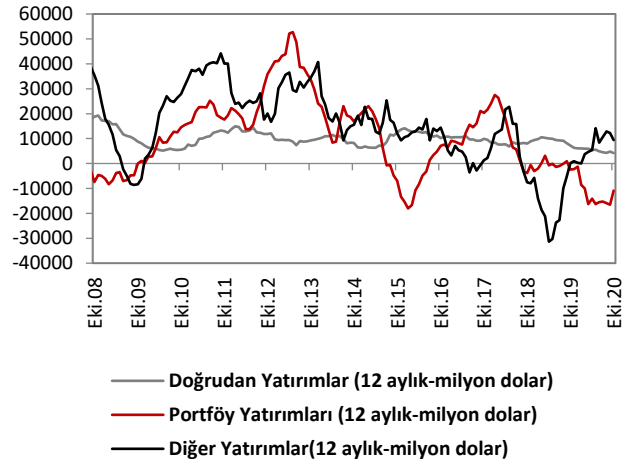
Kaynak: TCMB

Cari İŞlemler Dengesi

Kaynak: TCMB

Sermaye ve Finans Hesabı

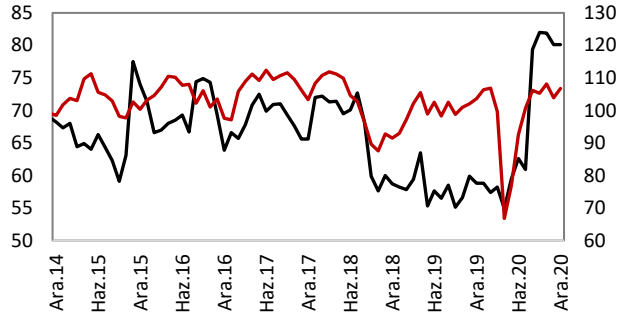

Kaynak: TCMB

TÜKETİM GÖSTERGELERİ

Tüketici Güveni ve Reel Kesim Güveni

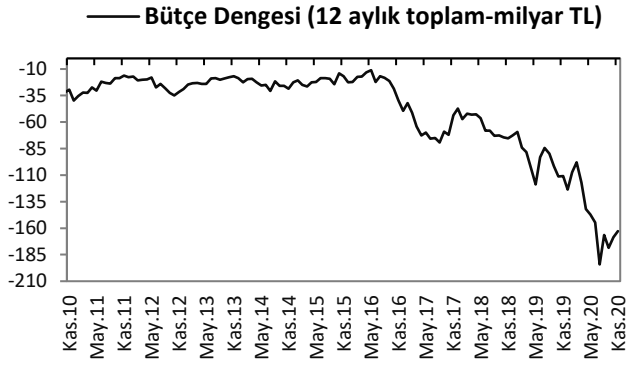
— Tüketici Güven Endeksi (mevsimsellikten arındırılmış)
— Reel Kesim Güven Endeksi (sağ eksen)

Kaynak: TCMB

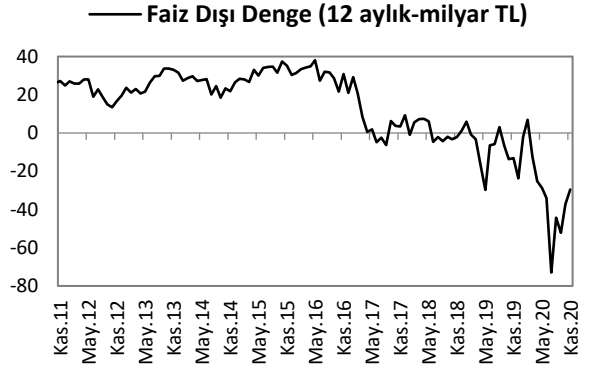
KAMU MALİYESİ GÖSTERGELERİ

Bütçe Dengesi

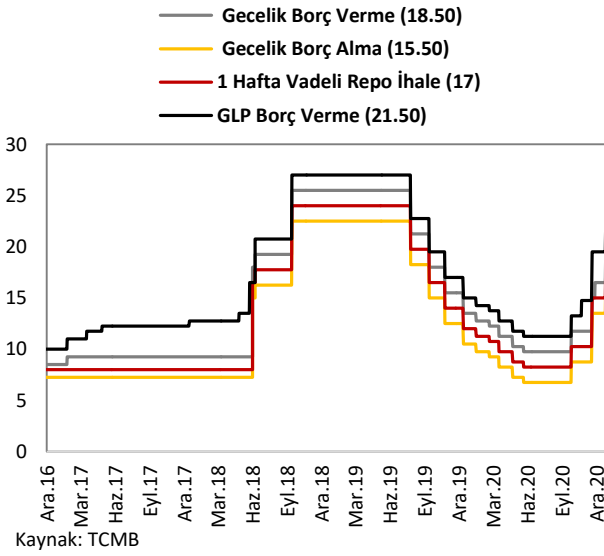
Kaynak: TCMB

Faiz Dışı Denge

Kaynak:TCMB

TCMB Faiz Oranları

Kaynak: TCMB

Türkiye Makro Ekonomik Görünüm

Reel Ekonomi					
	GSYH (Cari Fiyatlarla, milyon TL)	GSYH Büyüme Oranı (zincirleşmiş hacim endeksi, y-y, %)	İşsizlik Oranı (%)	Sanayi Üretim Endeksi (y-y, %) (takvim etkisinden arındırılmış)	Kapasite Kullanım Oranı (%)
2018	3,724,388	2.8	11.0	1.3	76.8
2019	4,280,381	0.88	13.7	-0.5	75.9
Son Yayınlanan	1,419,483 (2020 Ç3)	6.7 (2020 Ç3)	12.7 (Eylül)	10.2 (Ekim)	75.6 (Aralık)
Fiyat Gelişmeleri (y-y, %)					
	TÜFE	Çekirdek TÜFE	Yİ – ÜFE		
2018	20.30	19.53	33.64		
2019	11.84	9.81	7.36		
2020 (Aralık)	14.6	14.31	25.15		
Parasal Göstergeler (Milyon TL)					
	M1	M2	M3	Emisyon	TCMB Brüt Döviz Rezervleri (Milyon \$)
2018	512,524	1,940,589	1,988,304	123,370	71,980
2019	712,833	2,457,543	2,575,195	145,007	81,240
Son Yayınlanan (25.12.2020)	1,237,645	3,374,829	3,469,681	178,921	51,607
Faiz Oranları (%)					
	TCMB O/N (Borç Alma)	TCMB O/N (Borç Verme)	TCMB Haftalık Repo	TRLIBOR O/N	
2018	22.50	25.50	24.00	24.38	
2019	10.50	13.50	12.00	10.49	
Son Yayınlanan (05.01.2021)	15.50	18.50	17.00	17.90	
Mal Ticareti ve Cari Denge (Milyar \$)					
	Cari İşlemler Dengesi	İthalat	İhracat	Dış Ticaret Dengesi	
2018	-20.7	231.1	177.2	-53.9	
2019	8.7	210.3	180.9	-29.4	
Son Yayınlanan	-0.27 (Ekim)	21.1 (Kasım)	16.1 (Kasım)	-5.0 (Kasım)	
Borç Stoku Göstergeleri (Milyar TL)					
	Merkezi Yön. İç Borç Stoku	Merkezi Yön. Dış Borç Stoku	Kamu Net Borç Stoku		
2018	586.1	480.9	507.1		
2019	755.0	573.7	693.2		
Son Yayınlanan	1,075.0 (Kasım 2020)	797.1 (Kasım 2020)	941.1 (Ç3 2020)		
Kamu Maliyesi (Milyar TL)					
	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi	Faiz Dışı Denge	
2018 (Kasım)	74.3	81.9	7.6	14.8	
2019 (Kasım)	75.5	83.3	7.8	15.2	
2020 (Kasım)	96.3	109.7	13.4	22.9	
Rasyolar (%)					
	Bütçe Açığı/GSYH	AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku/GSYH	Cari Denge/GSYH		
	3.8 (Ç3)	42.6 (Ç3)	-4.2 (Ç3)		

Cem Erođlu	Müdüř	cem.eroglu@vakifbank.com.tr	0216-724 30 80
Fatma Özlüm Kanbur	Müdüř Yardımcısı	fatmaozlem.kanbur@vakifbank.com.tr	0216-724 30 83
Naime Dođan Eriř	Müdüř Yardımcısı	naimedogan.eris@vakifbank.com.tr	0216-724 30 82
Bilge Pekçađlayan	Müdüř Yardımcısı	bilge.pekcaglayan@vakifbank.com.tr	0216-724 30 84
Sinem Ulusoy Kasap	Uzman	sinemulusoy.kasap@vakifbank.com.tr	0216-724 30 86
Pınar Cansu Akargöl	Uzman Yardımcısı	pincarcansu.akargol@vakifbank.com.tr	0216-724 30 87
Selin Mumcu	Uzman Yardımcısı	selin.mumcu@vakifbank.com.tr	0216-724 30 88

Bu rapor Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. tarafından güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan sağlanan bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. bu bilgi ve verilerin doğruluğu hakkında herhangi bir garanti vermemekte ve bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan dolayı sorumluluk kabul etmemektedir. Bu rapor sadece bilgi vermek amacıyla hazırlanmış olup, hiğbir konuda yatırım önerisi olarak yorumlanmamalıdır. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. bu raporda yer alan bilgilerde daha önceden bilgilendirme yapmaksızın kısmen veya tamamen değişiklik yapma hakkına sahiptir.